

VIESTNIK

HRVATSKOGA

ARKEOLOGIČKOGA DRUŽTVA.

Grb bana Sigmunda Ernusta Čakovačkoga.

U sbirci kamenitih spomenika u našem narodnom muzeju nalazi se jedan prekrasan spomenik, koji kao pravo remek-djelo

domaće renaissance taljanskog ukusa zaslužuje da na nj obraćamo pažnju prijatelja umjetnosti.

Spomenik stajao je izvorno u gradu Gjurgjevcu, odkuda je polak napatka pokojnoga Antuna Mažuranića dospjeo u zagrebački muzej. Materijal mu je crveni mramor. Ploča je debela 8 cm., visoka 63 cm, a široka 53 cm. Sastoji se iz dva odjeljenja: iz četverokutna izdubljena polja, u kojem se nalazi grb u reliefu, te iz okružnice, u koju je uklesan nadpis u dva redka. Nadpis sa kapitalnim slovi, kakova se za dobe renaissance rabila, glasi ovako:

ARMA · SIGISMVNDI · EPI · QVIQVE
ECCLESIENSIS · ANNO · DOI · 1488

t. j. *Arma Sigismundi episcopi Quinqueecclesiensis . Anno Domini 1488.*

— U gornjem redku na mjesto točaka rabe dvije ruže i jedan lijer, u donjem redku jedan šesterokutni prsten, jedna točka u okruglu, i četvorokutne točke.

U sredini izdubljenog polja diže se u hautereliefu štit sa grbom, a nad njim biskupska kapa sa dvije vrpce. Kapa i vrpce nakićene su sa biserjem. Štit i biskupsku mitru zaokružuje krasan vienac od lišća, krušaka, oraha i granata. Prazan prostor u viencu je damasciran. Sve ovo izvedeno je sa mnogo ukusa i velikom tehničkom vještinom, te jasno odaje taljanskog umjetnika ili barem klesara, koji se je u Taljanskoj učio. Taljanski je i oblik deveterokutnoga štita; ovakav štit poznat mi je u Ugarskoj-Hrvatskoj samo jedan na grobnom spomeniku Stjepana Máriássya¹⁾ od god. 1516. Sam grb je vrlo ukusno izradjen te mjere mu podpuno odgovaraju zakonom prave heraldike. Heraldička figura je gradski zid sa visokom kulom, na kojoj se nalazi nišan. Kraj kule je lievo i desno po jedna šesterotračna zviezda. Vlastnik toga grba, Sigmund biskup pečuhski i ban hrvatski, rabio je ovaj isti grb i na njegovom pečatu od god. 1498., samo tom malenom razlikom, da je tu kraj kule desno na mjesto zviezde polumjesec²⁾. Isto takav je i pečat Ivana Ernusta od god. 1505, samo da je ovdje opet polumjesec lievo, a zviezda desno.

Obitelj Ernst de Csaktornya podigla se pod kraljem Matijašom Korvinom do velike historičke znamenitosti, ali je već god.

¹⁾ Csargheő-Csoma, *Alte Grabdenkmäler*. Budapest, 1890. str. 77.

²⁾ Koller, *Prolegomena in hist. episc. Quinqueecl.* 1804. I.

1540. izumrla. Po suglasnom pripoviedanju istodobnih historičara bila je židovskog porijekla. *Ivan I.* Ernst ili Ernust sa prišvarkom *Hampó*, židov iz Švedske, dao se za doba kralja Matije Korvina pokrstiti, te se svojom vještinom podigao do silnog bogatstva i do najvišjih dostojanstvâh na dvoru kralja Matije, kojemu je god. 1462. za učvršćenje gradova krajine uzajmio 6000 dukata¹⁾. God. 1470. dobio od kralja Matije donatiju na gradove Sklavina u županiji Turočkoj, Lipču u županiji Zoljomskoj i Čakovac u županiji Zaladskoj, — odakle mu obitelj uzela svoje ime de Csáktornya. Iste god. 1470. postao je kraljevskim vrhovnim blagajnikom (summus thesaurarius) i velikim županom županije turočke²⁾. God. 1474. i 1475. bio je ban Slavonije i veliki župan županije zaladske, zoljomske i križevačke. Umro je prije god. 1476., jer 30. ožujka te g. njegov ga sin Žiga u jednoj listini (Ug. zem. arkiv, Dipl. 17784) spominje kao pokojnoga (»quondam magnifico genitore nostro«). *Ivan I.* ostavio je dva sina, sada spomenutoga Sigmunda i Ivana II.

Sigmund, vlasnik od nas izdanog grba, bio je g. 1475—1505. biskup pečuhski; god. 1494. obnašao je čast bana Dalmacije, Hrvatske i Slavonije; a god. 1502. zajedno sa bratom si Ivanom II. čast bana Dalmacije i Hrvatske. Umro je god. 1505. Po *Istvánffy* bio je pametan i pobožan čovjek, te kod kralja Vladislava II. vrlo obljubljen. U svojoj mladosti se je u Italiji učio³⁾, te je uvijek sa Italijom u odnošaju bio, dapače po *Tuberou* (L. 4. §. 9) trgovao je sa stokom u Mletcima. U svojoj oporuci ostavio je kralju 10.000 talira za učvršćenje gradova Beograda i Šabca.

Njegov brat *Ivan II.* bio je god. 1493—1508. vrhovni meštar konjušnika (Magister Agazonum), god. 1502. zajedno sa *Sigmundom* ban Dalmacije i Hrvatske, te god. 1509. sâm ban Hrvatske i Slavonije. God. 1494. dobio je kraljevskom donacijom posjed *Munkács*. Umro je oko god. 1519. Supruga mu bijaše *Margareta* kneginja *Saganska*, udovica *Nikole Bánffy de Alsó-Lindva*. Od ove imao je jednoga sina *Franju*, kr. nadvornika, koji je godine 1526. pao u bitci kod *Mohača*, ostavivši dva sina *Ivana III.* i *Gašpara*. *Ivan III.* umro je god. 1527. bez nasljednika. Njegov brat *Gašpar*, koji je bio vlasnik cijelog *Medjumurja*, velikog diela *Podravine*, gradova

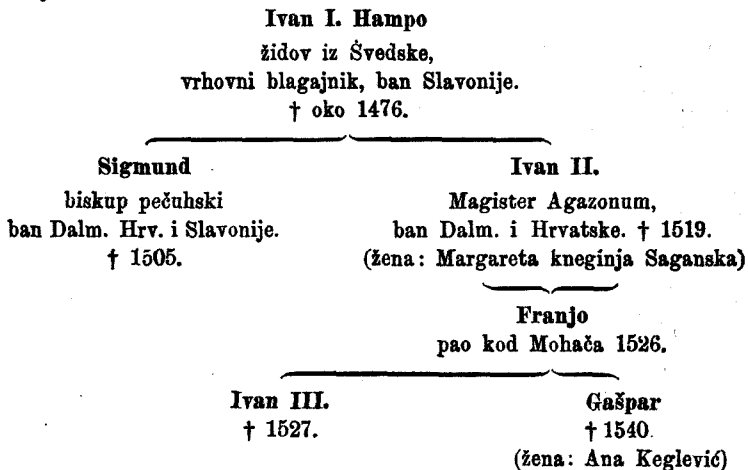
¹⁾ Teleky, A Hunyadiak kora. XI, 29.

²⁾ Wenzel, Magy. bányászatanak tört. 164. str.

³⁾ Bonfinius, Dec. I. L. I. pag. 23.

Koprivnice, Gjurgjevca i mnogih drugih, umro je godine 1540. takodjer bez potomaka. Žena mu bijaše Anna, kćerka Petra Keglevića. Cijeli posjed izumrle obitelji pao je u ruke državnog erara.

Ovo je dakle cijelo rodoslovlje znamenite obitelji *Ernst de Csáktornya*:

Arhiv obitelji Ernst došao je u posjed obitelji Keglević, te se sada nalazi u sbirci jugoslavenske akademije u Zagrebu, odakle sam crpio ove podatke. Dr. I. Bojničić-Kuinski.

Rimski spomenici Vrličke okolice u Dalmaciji.

Piše *Pop Petar Stanić*, župnik Vrlički.

Nastavljajući naša iztraživanja rimskima spomenicima bogate Vrličke okolice, koja odpočesmo objelodanjivati prošle godine u »Viestniku« i u Spljetskom »Bulettno«, iznosimo na svjetlo nove neobjelodanjene rimske nadpise, označujemo nove nepoznate položaje gradova i tragove rimskih cesta, koje su te gradove spajale. Pošto poznajemo potanko sav ovaj liepi gorski kraj, te osvjedočiv se ponovno o sigurnom položaju pojedinih gradova, nastojati ćemo na temelju povjesti i poznatih nam starinskih putokaza pojedinim položajima dati povješću sačuvana im imena.

I. Kievo (Setovia).

1. Gradeći prošle godine novu državnu cestu između Vrlike i Knina, nadjoše radnici na Kievu upravo između stare ceste i